

ХЕЙН ФАБЕР
МОРЕТО С МАЛКО НЕ СЕ
ПРИМИРЯВА

Превод от нидерландски: Фредерика Петрова, Илия Петров, 1975

chitanka.info

Залязващото слънце бе увиснало ниско над морето. Сега то наподобяваше нажежен до червено капак на дъбилен котел, застанал там без цел и смисъл, в плен на ледено студения югоизточен вятър, който сякаш му отнемаше всякаква топлина и светлина. Вълните бяха прогизнали и посърнали, а червеното студено сияние на падащата вечер бавно се разпиляваше по тях на безброй искрящи пращинки.

На фона на вечерния пурпур прелитаха ято диви патици, като надаваха плачливи звуци. Точно в средата отпред летеше водачът им, а другите, които идеха отзад, сключваха при него един мастиленочеръгъл срещу смътно блестящия слънчев диск. Техният крясък унило се носеше през пустите простори.

Таке ван Теде стоеше горе на морската дига. Тъй, както стоеше там, извисен и сам срещу червената светлина на залязващото слънце, той изглеждаше много едър, по-едър, отколкото беше в действителност. Сините му очи бяха чудно ясни, а взорът му поемаше в себе си картината на морето и слънцето заедно със звучния полет на патиците. С ръце в джобовете на късото си яке той стоя там известно време в пълна неподвижност, докато най-последно се спусна по стръмнината на дигата по посока на лодката си. Такъв му беше навикът: да огледа оттук, от тази височина, морето — неговата голяма любов — и добре да го поеме в себе си.

Зад прозорците на запазената от ветровете къща, която се намираще точно на извивката, там, в подножието на дигата, стоеше дребната му женичка и гледаше към едрия си мъж, към Дългия Таке ван Теде. Неговата мощна фигура се открояваше в черно срещу бавно чезнещата светлина на гаснещото слънце и също тъй в черно стърчеше като предупреждаващ показалец, сочещ нагоре, цевта на пушката, която се издигаше над рамото му. Само влакънцата на вълненото му кепе и помпонът отгоре поемаха едно леко оцветяване. Погледът ѝ бе привлечен от него и тя си каза неволно: „Какво ли му е скимнало на тоя човек да излиза в такъв студ?“ Каза го само на себе си, защото, уви, тя знаеше, че е безсмислено да го казва пред него, тъй като нищо не можеше да го задържи, когато слънцето се спуснеше ниско и патиците започнеха да прелитат.

Водата в петролния самовар започна да шушне и това за миг ѝ отвлече вниманието. Но сетне, когато отново погледна нататък, не се виждаше вече нищо. Там, зад прозореца, лежеше дигата, зад която бяха

изчезнали мъжът ѝ и слънцето — самотна, мълчалива, необозримо висока и отблъсваща.

Таке ван Теде влезе в малката лодка и я отблъсна с гика^[1] право по цветната пътечка, която слънцето образуваше върху водата с последните си лъчи. Заблъска я със силни тласъци тъй, че водата отпред започна да се разплисква и разбива във високо политащи пръски. Плавно се плъзгаше дървото през ръцете му. Всеки път, когато го издигнеше нагоре, няколко капки бързо капваха в ръкавите на якето му. Ледено-студено беше и дървото в незащитените му ръце. Но когато стана твърде дълбоко за пръта, той грабна веслата. След мократа студенина на дървото сухите весла му причиниха почти приятни усещания. Но това не продължи дълго. Вятърът, който се бе усилил, духаше с леден хлад срещу ръцете му.

„Не е твърде топло“ — установи Таке. Веднага отпусна веслата и започна да се удря по ребрата с кръстосващи се ръце. Блъска се, докато по върховете на пръстите започна силно да го боде. Тогава извади накитниците си и бързо ги нахлу. Ха така, значи, това е по-приятно и мускулите ще се изпънат отново; защото ако не прави нищо, няма никога да стигне до плитчината на водораслите, която беше целта на неговия рейс. „При такова време там се трупат купища патици“ — надяваше се Таке ван Теде.

„Изглежда, че вятърът завива откъм изток — установи той, след като бе гребал до едно време. — Стана по-студеничко.“

Вече бе минало известно време, откак слънцето се бе скрило и вечерта бързо напредваше. Когато се стъмни, студът започна да реже още по-остро. Но това все още не му пречеше много. Гребането го топлеше сега, когато вятърът все повече се усилваше и морето започваше нещо да се бунтува. Беше вече така тъмно, че не се виждаше никакъв бряг. Но той знаеше пътя.

Дълго гребя Дългия Таке: сам-самичък, в малка лодка, в едно огромно море. Само звездите трепкаха отгоре. Не съществуваха вече никакви измерения, нямаше вече никаква околност, имаше само височина. Таке гребеше. „По дяволите! — мислеше си той. — Как бавно се напредва тази вечер! Да взема да се разкърша още веднъж. Студено е. Сигурно ще свие мраз.“

Върховете на пръстите му бяха станали вече съвсем безчувствени и трябваше да мине доста време, докато усети, че в тях

отново се бе появил живот. Но започна да го реже така силно, че почти се превиваше от болки.

Студено, страшно студено беше! Сега, когато вече не гребеше, той усети, че студът проникваше до кожата му, макар че се бе облякъл нарочно по-дебело. Острият вятър проникваше през вълненото кепе и просто му режеше ушите от главата. Краката му, увити във вестници в ботушите, сякаш бяха парчета лед. Това беше най-лошото. Той опита да се разтърпче по дъното на лодката, но и това не помогна много. Не му оставаше друго, освен да гребе, защото лодката започваше да дрейфува.

Едва сега той си даде сметка за тази опасност. Боже мой, какъв силен отлив, и то още отсега! Значи, вятърът идеше положително от още по-източна посока, отколкото той си мислеше.

Таке отново грабна веслата и започна силно да тласка — хем да скъсява разстоянието, хем да се топли. Обаче веслата срещаха толкова слабо съпротивление във водата, че той почти падаше назад. За момент задържа дишането си и остана неподвижен. Вълните, които сега се издигаха все по-нависоко, започнаха да блъскат лодката странично и изведнъж в нея нахлу вода. Таке се огледа и разбра, че онова, от което се страхуваше, беше станало. Белите ръбове на лодката, дето бе плиснала водата, бяха останали влажни само за миг. Сетне всичко се бе превърнало в лед. Таке си даваше добра сметка за станалото. Веслата вече не можела да загребват вода. Ледът, който се беше натрупал по тях, ги бе направил кръгли и гладки. Сега той разбираше защо тъй малко напредваше. Доскоро не беше забелязал туй нещо, защото то не бе станало изведнъж, а постепенно. Но вече му беше ясно: спущаше се мраз, и то силен мраз. Трябваше да се действа. С един тласък той прибра веслата и опита да стигне дъното с гика. Но колкото и дълбоко да се навеждаше от лодката надолу във водата, той не усети никакво дъно. Водата пъплеше по ръката му нагоре ледено студена.

Внимавай, Таке! Мразът сковава всичко, а мокрите дрехи също представляват опасност! — Таке знаеше туй нещо, но същевременно знаеше и другото — трябва да се направи нещо. Напирацията отлив и вятърът, който вече духаше много силно, блъскаха и тласкаха лодката и я намъкваша в посока, в която той не биваше да се движи — към открито море. Водата по пръта замръзваше веднага, щом го оставеше в лодката; а го оставяше, защото с него не можеше да си помогне. Той се

бе превърнал в една голяма ледена висулка в ръцете му. Таке започна бързо да очуква леда от веслата, като ги удряше о борда на лодката.

„Значи, ще трябва да опитам да се върна на дигата — помисли си той. — А с водораслите и без туй няма да стане нищо тази нощ.“

Един силен тласък с едното весло — и лодката се оправи. Сега трябваше да продължи с всички сили, за да се измъкне оттам. Той изтягаше напред раменете си, здраво опрял о скобите крака, и тогава прекарваше веслата дълбоко през водата, като силно изпъваше назад четвъртите си рамене. Силен беше той, Таке ван Теде, и лодката се стрелкаше през вълните така, че пред нея се вдигаха разпенени струи.

Ах, ето ви го сега Таке, който овладява своята съпротивяваща се любов, морето! Той не обръщаше никакво внимание на ръкава, който доскоро беше така силно измокрен, а сега висеше твърдо замръзнал над китката му и ледът пукаше и пращеше при прегъването на ръката му. Безброй пъти бе водил той борба с тази любовница, но никога не бе се чувствувал по-силен и никога не бе живял по-пълно и по-буйно, отколкото в миговете, когато е трябвало да я убеди във властта си над нея. Ти, море, го откърми и отгледа и той обрече душата си на тебе и тя е твоя, но господарят си остава той! Ти го заплени с кроткия приплясък на твоите летни вълни и с жестоките зимни бури, но не можа да го покориш!

Но любовта на морето е бездънно дълбока и неизмеримо голяма. И който иска да я има, не трябва да се явява пред него с дребни подаяния, трябва да заложи всичко! Морето не се примирява с малко.

И Таке се нахвърли на веслата и затласка лодката срещу мощната съпротива на отлива и вятъра. От недрата на мрака белоглави вълни настъпваха срещу лодката и я връхлитаха с такава сила, че в своята ярост сами се разбиваха, като се раздробяваха на ситни капчици. Тогава вятърът поемаше тази ситно разбита водна маса и я втурваше срещу гребца така, че нейните капки се вливаха в шията му като рога на вилица. Тази дива борба, тези мощни удари на вълните не бяха нищо ново за Таке и той можеше да издържи, ако не дойдеше нещо лошо. Но ето че се появиха вълни, които едва ли не повличаха лодката по своя път. Таке се бореше, напрягаше сетни сили, но веслата отново отказваха да му служат; те се плъзгаха по водата с такава лекота, сякаш той гребеше във въздуха. А дигата беше все още доста далеко.

Той отново очука леда от веслата и отново напредна малко нещо. Можеше да гребе, докато веслата отново не добиваха обла форма. Той още еднъж разби леда, но периодите на гребане ставаха все по-кратки, а отливът и вятърът постепенно го отнасяха все по на запад.

„Работата отива на зле, Таке!“ — каза на себе си той. Ако не се появи някаква помощ, отливът и бризът ще го замъкнат навътре. Ако не се появи някаква помощ... Дългия Таке вече не беше господар на положението. Сега той не знаеше къде точно се намираше, но сигурно не беше близо до селото при дигата, иначе щеше да вижда светлините. Оттам, от селото, трябваше да дойде помощта. За първи път в живота си Таке ван Теде имаше нужда от чужда помощ срещу морето.

Отпред в лодката лежеше пушката, с която можеше да сигнализира за помощ. Той я погледна и тогава насили ръцете си да вземат „вестителката“, която трябваше да извести със силен глас, че Таке бе изгубил борбата. Пръстите му поеа пушката, но ръцете му бяха така премръзнали, че не почувстваха стоманата на цвета. Той намести чифтетото на навикналото място срещу рамото си и изпразни двете цеви. И тогава вкочанясалите му пръсти, които бяха станали съвсем безчувствени, опитаха да изчовъркат празните гилзи. Но това не ставаше по желанието му и пръстите трябваше да направят многократни и търпеливи усилия, докато най-после той чу звука от падането на гилзите. Тогава бръкна в джоба си за други патрони. Но и това му се удаваше трудно, защото пръстите не бяха годни за нищо. Пребърка малко с пръсти, но не успя. Ядоса се: „По дяволите! Ще ги изкарам ли, или не?!“ — промърмори той на себе си и силно дръпна вътрешната част на джоба си. По такъв начин извади целия си запас от патрони. Те се разпиляха по седалката. Повечето се оттърколиха и паднаха с тънък звук долу в плискащата се вода. Няколко патрона се полюляха напред-назад по дървото, но преди да успеят да паднат, голямата ръка на Таке ги сграбчи така, както котката сграбчва мятеща се риба. Не биваше да ги разпилява, имаше нужда от тях, защото пушката без патрони е няма и не ще може да извести на хората в селото, че Таке има нужда от помощ. Таке стискаше зъби и с мъка вкарваше патрони в цевите. И тъкмо когато забеляза светлинките на селото, два тревожни изстрела изтрещяха над разбунената водна шир.

„Тъкмо навреме — помисли си Таке със задоволство. — Трябва да чуят, защото вятърът духа почти в тази посока.“ Незабавно ще

спуснат една лодчица, ще вдигнат платненцето и скоро ще го изтеглят на пристанчето. Оттам ще може да си отиде в къщи пеша, защото разстоянието не е голямо, хем и ще се позатопли...

Но не било писано на Таке ван Теде да измине това разстояние. Някои рибари на пристанището чуха изстрелите и си казаха помежду си:

— Не бих се наел да се впусна в морето в тоя студ. Не завиждам на Таке за удоволствието да тича подир патиците. Бих предпочел да се прибера в къщи при булката.

— Да — каза друг един, като тропаше на място с дървените си обувки, — по-скоро бих си отишъл в къщи, поне да се погрея на печицата; защото тук студът прониква до мозъка на костите.

— И аз ще си тръгна — каза трети. — Много духа тук. Просто ме пронизва. Струва ми се, сякаш стоя гол.

И дървените обувки изтропаха с глухо кънтене, когато те минаваха между къщите на път към своите запазени от ветровете жилища.

Лодката продължаваше да дрейфува; очакваната „лодчица“ не се появи. Светлинките на селото се приближиха, но сетне отново се отдалечиха. Лодката продължи да дрейфува в западна посока, към безкрая на морската шир. Светлинките ставаха все по-малки, докато най-последно съвсем изчезнаха. Около лодката се мятаха белите гребени на вълните. Малко по-нататък тази белота се разтваряше в мрака на нощта. Таке гледаше към просветващите талази и се оставяше на прищевките на дрейфа. Но изведнъж волята за живот отново се надигна в него с цялата си остра настойчивост. Трябваше ли да чака тук смъртта със скръстени ръце?! Трябваше да се бори и да победи. Та дигата все още си стоеше там! Той силно заудря веслата о ръба на лодката, а сетне, като се наведе напред, за да загребе, даде силен тласък и лодката зави и се насочи срещу вълните. А сега — към дигата!

Той отново наближи. Но когато се наведе по-далеко напред през борда на лодката, за да измери дълбочината на водата, не можа да достигне никакво дъно. Още не беше дошъл между вълнорезите, дето отливът вече не би могъл да го засегне. Таке гребеше и гребеше и вече не си предвиждаше време, за да освобождава веслата от натрупания лед. Вместо това той гребеше по-силно. Това сигурно щеше да помогне

малко, пък и не можеше вече да бъде далеко от дигата. Започна да атакува морето с веслата и фарбома така, сякаш се бранеше от някое диво животно. Но водата непрестанно клокочеше и намъкваше лодката навътре. Вълните постоянно се прехвърляха в нея. Ледени кори се трупаха по скобите и седалките, ръбовете бяха обли и гладки. Таке заблъска с юмруци по лодката, започна да скача и да крещи, като с дива ярост удряше с фарбома по вълните. Но отливният порой непрестанно го завличаше навътре.

Човекът в лодката се бе преуморил. Трябваше да си отдъхне за миг, пък след туй ще продължи борбата. Тежко задъхан, той седна на седалката. Но го налегна непреодолима дрямка, а това е много опасно нещо. То беше приятно усещане. Всичко около него започна да се променя. Лодката вече не подскачаше така диво, той си лежеше спокойно... Но не, това не беше лодката! Това беше уютната стая в запазената от ветровете къща, там, долу, при извивката на дигата. Беше пролет и той току-що беше довел малката си женичка в дома, който щеше да бъде отсега нататък техен общ дом. А залязващото слънце висеше червено над морето — като нажежен капак на дъбилен котел, изправен отгоре на дигата. Той излезе от къщи заедно с женичката си и там, зад дигата, те се вслушаха в мамещия зов на вълните. Как силен се чувствуваше сега той, Дългия Таке ван Теде! Той повдигна на ръце своята малка женичка и леко-леко я изнесе горе, на дигата, и ѝ посочи онова, което се намираще зад дигата: морето, неговото море.

Но морето не се примирява с малко. И дадеш ли му сърцето си, то ще те грабне цял...

Дребната женичка там, зад прозореца на запазената от ветровете къща, няколко пъти излезе на дигата и огледа морето — дали не се завръща нейният едър мъж? Тя се заслушваше в чудната песен на вълните, които се плъзгаха по камъните на наклона, а плачевният крясък на патиците навяваше толкова тъга!

И когато си помислеше за човека, за когото хората все още разказваха, че бил толкова силен, че изнесъл жена си на ръце чак горе на дигата, тя винаги виждаше едрата му фигура да се откроява в черно срещу бавно чезнещата светлина на гаснещото слънце, с цевта на пушката, щръкнала над рамото като черен показалец, който сочи предупредително нагоре, а влакнцата на вълненото кепе и помпонът отгоре леко се багреха от бледнеещата светлина.

---

[1] Гик — хоризонтално дърво (прът), на което се закрепва долният край на платното на платноходката. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.